

Důvodová zpráva k Nařízení Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlékání a rozšiřování dřepčků *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) a *Epitrix tuberis* (Gentner), č.j. ÚKZÚZ 086 290/2014, ze dne 7.11.2014

Druhy dřepčků rodu *Epitrix* škodící na bramboru jsou v mnoha zemích světa řazeny mezi karanténní škodlivé organismy.

Zjištění výskytu dřepčků rodu *Epitrix* a škod jimi působených na bramboru v Portugalsku se stalo podnětem pro studium fyto-sanitárního významu těchto dřepčků pro pěstování brambor na celém území států sdružených v Evropské a středo-zemní organizaci ochrany rostlin (EPPO). Ze zpracované analýzy rizika vyplynulo, že některé z druhů tohoto rodu, pocházející ze Severní Ameriky, by se mohly při rozšíření v členských zemích EPPO stát vážnými škůdci bramboru. Proto byly v rámci EPPO druhy *E. cucumeris* a *E. similaris* zařazeny do seznamu EPPO A 2, kde jsou uvedeny škodlivé organismy v regionu EPPO se vyskytující, které je doporučeno regulovat jako karanténní škodlivé organismy, a druhy *E. tuberis* a *E. subcrinita* do seznamu EPPO A 1 mezi organismy, které je doporučeno regulovat a které se v regionu EPPO nevyskytují.

Hlavním způsobem, jakým se mohou dřepčci rodu *Epitrix* šířit, je mezinárodní obchod se sadbovými i nesadbovými bramborami, dodávanými ze zemí, kde se dřepčci vyskytují. Vliv na šíření má mimo jiné i objem ulpělé zeminy na hlízách, v níž se mohou nacházet vývojová stadia dřepčků, a tím zvyšovat riziko přenosu těchto škůdců. Za méně závažnou možnost šíření na velké vzdálenosti je považováno přirozené šíření škůdců v regionu EPPO, i když rychlost jejich rozšíření v Portugalsku naznačuje, že i tato cesta má svůj význam.

Z výše uvedených důvodů přijala Evropská komise „prováděcí rozhodnutí Komise 2012/270/EU o mimořádných opatřeních proti zavlékání dřepčků *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) a *Epitrix tuberis* (Gentner) do Unie a jejich rozšiřování na území Unie“, které bylo dne 23. 5. 2012 vydáno v Úředním věstníku EU. Na základě tohoto rozhodnutí bylo nezbytné přijmout odpovídající mimořádná rostlinolékařská opatření proti zavlékání těchto dřepčků do České republiky a proti jejich rozšiřování na území ČR, a proto bylo vydáno Nařízení Státní rostlinolékařské správy o mimořádných rostlinolékařských opatřeních k ochraně proti zavlékání a rozšiřování dřepčků *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) a *Epitrix tuberis* (Gentner), č.j. SRS 027437/2012, jehož platnost vypršela dne 30. 9. 2014.

Vývoj situace od doby, kdy vstoupilo v platnost prováděcí rozhodnutí 2012/270/EU, ukázal, že je možné upravit požadavky pro přemísťování hlíz bramboru z vymezených území s výskytem dřepčků do balících zařízení v blízkosti těchto území, aniž by byly hlízy nejprve omyty nebo okartáčovány, při splnění požadavků snižujících fyto-sanitární riziko na přijatelnou úroveň. Současně se prokázalo, že stanovená opatření proti zavlékání a šíření dřepčků jsou účinná a měla by nadále pokračovat.

Na základě těchto zjištění přijala Evropská komise „prováděcí rozhodnutí Komise, kterým se mění prováděcí rozhodnutí 2012/270/EU, pokud jde o dobu jeho použitelnosti a pokud jde o přemísťování hlíz bramboru, které pocházejí z oblastí vymezených k zabránění rozšiřování dřepčků *Epitrix cucumeris* (Harris), *Epitrix similaris* (Gentner), *Epitrix subcrinita* (Lec.) a *Epitrix tuberis* (Gentner) na území Unie, do balicích zařízení“, které bylo dne 25.9. 2014 vydáno v Úředním věstníku EU. Proto bylo nezbytné přijmout nová mimořádná rostlinolékařská opatření proti zavlékání a rozšiřování těchto dřepčků na území ČR, a to formou nového nařízení ÚKZÚZ čj. ÚKZÚZ 086290/2014.

Popis, příznaky napadení a biologie dřepčků rodu *Epitrix*

Brouci jsou 1,5–2 mm velcí, obvykle tmavě zbarvení až černí, v případě druhu *E. subcrinita* červenavě až tmavě hnědí. Tělo je oválné, z bočního pohledu více nebo méně vypouklé, na štítu a krovkách chloupkované. Oči jsou poměrně velké. Nitkovitá tykadla jsou složená z jedenácti článků. Tečkování krovek je uspořádáno do rýžek, mezirýží jsou poměrně úzká. Vajíčka jsou drobná bělavá, eliptická. 5 mm velké larvy jsou štíhlé, válcovité, bělavé, se třemi páry krátkých hrudních končetin a hnědou hlavou.

Druhy dřepčků rodu *Epitrix*, které škodí na bramboru, se obecně vyvíjejí na rostlinách z čeledi lilkovitých, kromě bramboru například na rajčeti, lilku, tabáku, paprice a na některých lilkovitých plevelích, jako je lilek černý nebo blín černý. Larvy, kukly a přezimující dospělci (brouci) se vyskytují v půdě, aktivní brouci se živí na nadzemních částech rostlin.

K úživnému žíru dospělců dochází i na řadě rostlin z dalších čeledí, preferovány jsou však rostliny z čeledi lilkovitých. Při úživném žíru vyžírají brouci drobné, oválné otvory o průměru většinou do 1,5 mm (listy jsou jakoby prostřílené broky) a mohou se nacházet na všech nadzemních částech rostlin nebo na povrchu půdy. Poškození nadzemních částí rostlin bramboru žírem dospělců ale nemá velký hospodářský význam.

Larvy žijí v kořenovém systému hostitelských rostlin, u bramboru pak svým žírem poškozuji vzhled hlíz. U *E. cucumeris* pronikají larvy do hlíz příležitostně a zanechávají rozpraskané stopy nebo malé chodbičky vyplněné korkovitým pletivem. Larvy *E. similaris* a *E. tuberis* jsou škodlivější, vytvářejí na povrchu hlíz dlouhé klikaté korkovité žlábků a malé bradavičky. Požerky *E. tuberis* dosahují do hloubky 1 cm dužiny hlízy, zatímco u ostatních druhů nepronikají obvykle pod 0,5 cm, přesto jsou hlubší požerky viditelné i po oloupání hlízy.

Požerky všech druhů pak usnadňují následné napadení hlíz bakteriálními a houbovými patogeny, poškozené hlízy jsou navíc jako konzumní brambory neprodejně a možnost jejich použití je omezena pouze pro průmyslové zpracování nebo ke krmeným účelům.

E. tuberis vytváří obvykle dvě generace ročně, ale v některých oblastech S. Ameriky má tři generace. Přezimující brouci vylézají z půdy od května do začátku července. Při vyhledávání hostitelských rostlin mohou přeletovat na poměrně velké vzdálenosti. Vývoj druhé generace probíhá o něco pomaleji než vývoj první generace. Vylíhlí brouci druhé (popřípadě třetí) generace tráví diapauzu v půdě, především na okrajích polí, kde se pěstovaly brambory.

E. cucumeris má pouze jednu generaci ročně. Brouci narozdíl od *E. tuberis* nelétají. Vývoj probíhá obdobně jako u *E. tuberis*, dospělci po vylíhnutí opouštějí půdu a do přezimování se živí na listech. Přezimují v půdě nebo pod zbytky vegetace.

Podrobnější informace o regulovaných druzích dřepčků rodu *Epitrix* jsou dostupné např. na internetové stránce: <http://eagri.cz/public/web/file/141178/drepcici.pdf>.

Ing. Daniel Jurečka
ředitel ÚKZÚZ